Gervai András
Szingapúr helyett

Eleni Kounalakis: Nagykövet asszony

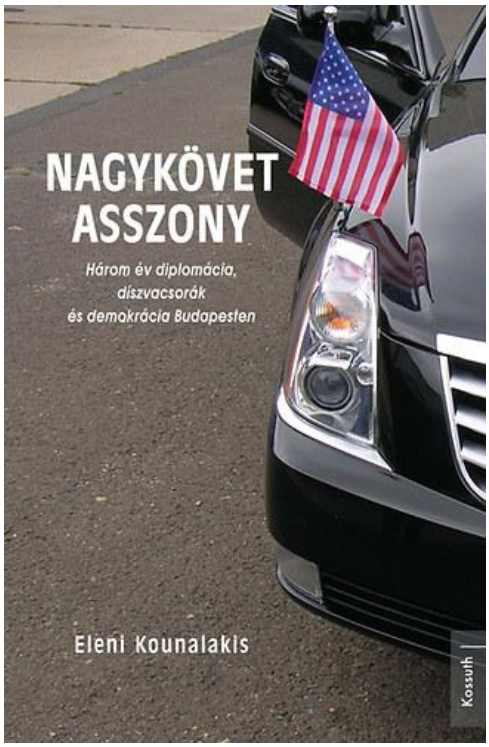

Eleni Kounalakis amerikai üzletasszonynak nyilván élete legnagyobb kalandját, legizgalmasabb időszakát jelentette, amikor 2010 januárja és 2013 júliusa között, 43 éves korától hazáját képviselte Magyarországon. Ráadásul egy nem akármilyen periódusban: Orbán Viktor másodszor is miniszterelnök lett, és a kétharmados parlamenti többség birtokában megkezdte a demokratikus jogrend átszabását, a fékek és ellensúlyok rendszerének lebontását. Az ex-nagykövet ezeket a viharos eseményeket idézi fel, beszámol saját tevékenységéről, diplomáciai erőfeszítéseiről, meghatározó magyar és amerikai politikusokkal történt budapesti találkozásairól, de olvashatunk két afganisztáni útjáról is. A szerző azonban nemcsak hivatalos ügyekről beszél, hanem – és ezek a könyv leginkább érdekes részei – bemutatja önmagát és családját is, felrajzolja a nagyköveti poszt elnyeréséig vezető útját.

Kennedy főbírót is idézi, aki szerint az ő kinevezése is bizonyítja, hogy mit érhet el az ember Amerikában. A szerző is azt vallja, hogy Amerikában csak akarni kell és akármi lehet az egyénből. Valójában ez így nem igaz. 14 éves korában Görögországból emigrált édesapja még valóban a semmiből küzdötte fel magát és hozott létre Kaliforniában egy hatalmas ingatlanfejlesztő céget, miközben az egyetemet is elvégezte. Államában a Demokrata Párt egyik legnagyobb anyagi támogatójává és így meghatározó személyiségévé vált. Eleni azonban beleszületett a gazdagságba, ennek köszönhetően tanult egy svájci gimnáziumban, majd két amerikai magánegyetemen (szabad bölcsészetet, angolt, illetve üzleti adminisztrációt). Aktív közéleti szerepet játszott: ötven civil szervezetben töltött be különböző tisztségeket, a Demokrata Párt lelkes híve és nagy adománygyűjtője. Jó barátságba került Hillary Clintonnal, támogatta elnökjelölti küzdelmét, Obamát pedig még kormányzóként 2006-ban kétszer is vendégül látta a házában. Mindennek meg lett a jutalma.

Némi szépséghibával. Az eredetileg felkínált szingapúri poszt helyett – bár abból készült fel – be kellett érni a „közepes fontosságú" budapestivel. Itt a dolgozószobájában nagyon szerette fogadni amerikai honfitársait és elmagyarázni nekik mit tesz a követség, a külügy Amerika és a világ érdekében. Szerinte az USA a külképviseletei révén megosztja demokratikus értékrendjét a világgal. „Amit mi teszünk, nem teszi egyetlen más ország sem. Az emberek néha azt mondják, Amerika nem lehet a világ rendőre. Én viszont azt mondom: Képzeljünk el egy rendőrség nélküli világot." Az USA „a jót szolgáló legnagyobb erő a világon." Sokkal többet tesz a de-

mokráciáért „mint a történelem során bármely ország.”

Kounalakis asszony meggyőződéséből és felfokozott aktivitásából is következett, hogy állomáshelyén „hangsúlyosabban” képviselte az amerikai érdekeket, aktív közvetítői, szinte lobbista szerepet vállalt, vagy akart játszani. Több mint a könyv felében a magyar „helyzettel” foglalkozik: sorra veszi és kommentálja a legnagyobb vihart kiváltott intézkedéseket, jogi, alkotmányos változásokat és jellemzi a legfőbb döntéshozókat. Orbántól nem tagadja meg az elismerést sem. Meglepőnek tartja, hogy – legalábbis elsőre – mennyire lehet kedvelni őt. Elbájolja a vendégeit „okos megfigyeléseivel és mulatságos, negatív önértékelésről tanúskodó megjegyzéseivel.” Máskor és egyre gyakrabban viszont úgy látja, hogy „igen nagyhatalmú, kiszámíthatatlan és – a mi szempontunkból – kevésbé megbízható ember.” Clinton ex-elnöknek így jellemzi őt: „nagyon ügyes és nagyon racionális ember. Ám úgy tetszik, nem ugyanazt érti demokrácián, szabadságon, sőt szabadpiacon, mint mi.”

Az értékelésekből, elemzésekből, politikusaink jellemzéseiből nem tudunk meg semmi olyat, amit eddig ne tudtunk volna. Eleni Kounalakisnak memoáríróként is – akár nagykövetként – az Egyesült Államok érdekeit, véleményét kellett képviselnie. Nem fedhetett fel titkokat, nem közölhetett kényes információkat. A kéziratot külügyminisztériumi és nyilván titkosszolgálati szakértők, cenzorok ellenőrizték, húzták meg és hagyták jóvá. Ezért fogalmazott olyan diplomatikusan, protokollárisan, és persze azért is, mert láthatóan nincs gyakorlata a tollforgatásban.

Mindamellett a magyar olvasónak nincs szüksége arra, hogy az általa ismert, átélt eseményeket ilyen részletesen elmagyarázzák neki. Néha pedig felszisszenünk, amikor olyanokat olvasunk, hogy a szocialista rendszerben „szinte minden egyes birkának a központi hatalom volt a tulajdonosa”; „általában az embereknek nem lehetett magántulajdonuk”, legfeljebb a szerencsés kevesek rendelkeztek autóval. Vagy: az Operaház meglátogatásakor a szerző vélhetően félreérti az idegenvezető szavait, miszerint Kádár alatt az operákat vagy magyar, vagy orosz nyelven játszották. „Elakadt a lélegzetem. Puccini magyarul? Mozart oroszul?”

Budapestről, az „ősi városról” megtudhatjuk, hogy „a Duna osztja ketté, amely vizuálisan egyesíti a birodalmi múltat a keleti blokkban töltött évtizedek ridegségével.” Egyébként a szerző nagyon keveset ír Budapest légköréről, nevezetességeiről, és szinte semmit az ország tájairól. Az se nagyon derül ki, hogy vonzotta-e a magyar kulturális, zenei élet, olvasott-e fordításban magyar szerzőt, találkozott-e a művészeti, szellemi élet valamelyik jelesével. Tény, hogy jól érezte magát nálunk. Rezidenciáján – amit az „állással járó előnyök javának” tart – „szakadatlanul” vendégül látta a szüleit, mostohaanyját, testvéreit, unokatestvéreit és barátait, szabad ideje egy részét pedig családjával európai nagykövet kollégái rezidenciáján töltötte. Egy kis görög szigeten nyaralót vettek, ide tizenötször is elutaztak.

Ha más vonatkozásban nem is, egy kérdésben megnyugtathatjuk az ex-nagykövet asszonyt: Mozartot nem oroszul játszották.

Eleni Kounalakis: *Nagykövet asszony. Három év diplomácia, díszvacsorák és demokrácia Budapesten.* Fordította: Gálvölgyi Judit. Kossuth Kiadó,Budapest, 2015. 317 oldal. ISBN: 9789630983044

(Első közlés: Új Könyvpiac, 2015/szeptember. In: http://www.ujkonyvpiac.hu/index.php/cikkek/kritikak/item/718-szingapur-helyett)